

SEUDULLINEN
IKÄIHMISTEN PERHEHOIDON
TOIMINTAOHJE

Sisällys

1	Perhehoito.....	3
1.1	Perhehoidon säädöstausta	3
1.2	Perhehoidon tarkoitus.....	3
1.3	Perhehoidon toteutus.....	4
1.4	Perhehoidon muodot.....	5
2	Perhehoitajan ja perhekodin hyväksyminen	6
2.1	Perhehoitaja	6
2.2	Perhekoti	7
2.3	Perhekodin koko	8
2.4	Kotiin annettava perhehoito	8
3	Toimeksiantosopimus.....	9
3.1	Toimeksiantosopimuksen koeaika, irtisanominen ja purkaminen	10
4	Perhehoidon palkkiot ja korvaukset.....	11
4.1	Hoitopalkkion määräytyminen	11
4.2	Kulukorvaus.....	12
4.3	Käynnistämiskorvaus.....	13
4.4	Maksut perhehoitoperheessä keskeytyksen ajalta	14
4.5	Perhehoitajan vapaapäivät.....	15
4.6	Maksut perhehoidon päättyessä	17
5	Perhehoitajan asema	17
5.1	Perhehoitajan eläketurva	17
5.2	Perhehoitajan ja perhekodin vakuutukset.....	18
5.3	Perhehoitajan valmennus, täydennyskoulutus ja työnohjaus.....	18
5.4	Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset.....	19
5.5	Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus sekä tietojen saanti	19
6	Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiat	20
6.1	Perhehoidon asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelma.....	20
6.2	Lääkehoito	20
6.3	Perhehoidon asiakasmaksu	21
6.4	Perhehoidossa olevan henkilön kuljetukset.....	21
6.5	Perhehoidossa olevan henkilön yksityis- ja käyttövarat.....	22
7	Perhehoidon valvonta.....	22
8	Asiakkaan valitus- ja vaikutusmahdollisuudet	23
9	Asiakkaan kuolema perhehoitokodissa	23

1 Perhehoito

Seudullinen ikäihmisten perhehoidon toimintaohje on hallinnollinen ohje siitä, miten alueella toteutetaan ikäihmisten toimeksiantosopimussuhteista perhehoitoa. Toimintaohjeen tavoitteena on luoda yhtenäinen perhehoidon toteuttamistapa, lisätä ja kehittää perhehoitoa sekä luoda yhtenäinen linja perhehoitopalkkioihin. Perhehoidon toimintaohje palvelee perhehoidon kaikkia osapuolia: perhehoidosta vastaavia kuntia, perhehoidossa olevaa henkilöä sekä perhehoitajaa. Seudullinen yhteistyö ei koske ammatillista perhehoitoa.

1.1 Perhehoidon säädöstausta

Ikäihmisten henkilöiden perhehoitoa ohjaava voimassa oleva lainsäädäntö koostuu mm. seuraavista laeista ja asetuksista:

- asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (1992/912)
- hallintolainkäyttölaki (1996/586)
- hallintolaki (2003/434)
- holhoustoimilaki (1999/442)
- julkisten alojen eläkelaki (2016/81)
- kotikuntalaki (1994/201)
- laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystal-
veluista (2012/980)
- laki omaishoidon tuesta (2005/937)
- laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812)
- laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (1992/734)
- laki työttömyysturvan muuttamisesta (2017/1138)
- laki yksityisistä sosiaalipalveluista (2011/922)
- mielenterveyslaki (1990/1116)
- pelastuslaki (2011/379)
- perhehoitolaki (2015/263)
- sosiaalihuoltoasetus (1983/607)
- sosiaalihuoltolaki (2014/1301)
- tietosuojalaki (2018/1050)
- työsopimuslaki (2001/55)
- työtapaturma- ja ammattitautilaki (2015/459)

1.2 Perhehoidon tarkoitus

”Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona.” Perhehoitolaki 3 §

Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon, kuntoutuksen tai muun ympäri- tai osavuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona.

Perhehoidossa kunnioitetaan ikäihmisen itsemääräämisoikeutta, otetaan huomioon yksilölliset tarpeet ja toiveet sekä huomioidaan turvallisuus. Perhehoito tarjoaa kiinteän lähiyhteyden, pysyvät ihmissuhteet, jokapäiväisiä kodin askareita sekä tarpeen mukaisen hoidon ja huolenpidon. Perhehoito ja perhehoitajan läsnäolo tukevat ikäihmisen toimintakykyä ja kuntoutumista sekä ylläpitävät hyvää elämänlaatua.

Perhehoito on sopiva hoivan ja huolenpidon muoto esimerkiksi silloin, kun toimintakykyä heikentää iän tuoma hauraus, vamma tai turvattomuuden tunne. Perhehoitoon sijoittamisen lähtökohtana ovat asiakkaan elämäntilanne sekä tuen, ohjauksen, hoivan ja huolenpidon tarve. Perhehoito voi olla jatkuvaa, tilapäistä tai osavuorokautista.

1.3 Perhehoidon toteutus

Perhehoidon järjestämisestä huolehtii perhehoidon koordinaattori yhteistyössä kuntien viranhaltijoiden kanssa. Kunnat nimeävät koordinaattorin työpariksi omat perhehoidon yhteyshenkilönsä. He sijoittavat yhteistyössä kuntien muun vanhus- ja vammaistyön organisaation kanssa ikäihmisiä perhehoitoon, pääsääntöisesti Satakunnan alueella. Sijoittamisessa otetaan huomioon sijoitettavan henkilön omat toivomukset, hänen omaistensa tai läheistensä mielipide ja perhehoitajan arvio omista valmiuksistaan.

Perhehoidon koordinaattorin tehtäviin kuuluvat:

- seuraa, arvioi ja valvoo perhehoitoa yhteistyössä kuntien kanssa
- perhehoitopaikkojen koordinointi kuntien tarpeiden mukaisesti
- kuntien neuvonta ja tukeminen perhehoitoon liittyvissä asioissa
- toimii perhehoidon yhdyshenkilönä ja ylläpitää perhehoitajien rekisteriä
- suunnittelee, järjestää ja toteuttaa perhehoitajien rekrytoinnin ja valmennuksen
- hyväksyy valmennuksen hyväksytysti suorittaneet perheet/perhehoitajat
- vastuu perhehoitajien tuesta ja ohjauksesta sekä valvontakäyntien toimivuudesta sekä tiedottaminen valvonnassa havaituista seikoista
- selvittää valmennukseen aikovan perheen taustatiedot heidän suostumuksellaan perheen asuinkunnan sosiaalityöntekijältä
- perhehoitajien sijaisuus- ja lomituseräjä
- perhehoitajien tukimuotojen kehittäminen ja toteutus
- perhehoitajien täydennyskoulutuksen ja vertaistuen koordinointi
- seudullisen materiaalin tuottaminen, päivittäminen ja jakaminen
- ohjausryhmän kokousten koollekutsuminen ja toiminnan raportointi
- seudullisen perhehoidon talouden seuranta
- perhehoidosta tiedottaminen ja yhteistyö Perhehoitoliiton kanssa

Kukin kunta vastaa perhehoidon asiakkaiden valinnasta, palvelusta tiedottamisesta sekä viranomaispäätösten tekemisestä. Lisäksi kunta vastaa toimeksiantosopimuksen tekemisestä (esitäytetty lomake), perhehoitajien palkkioiden maksatuksista, asiakasmaksun määrittämisestä ja perimisestä asiakkaalta, asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelman tekemisestä sekä perhehoitopalvelun kustannusseurannasta. Näissä koordinaattori on käytettävissä ohjaus- ja neuvontaroolissa.

Perhehoitajien lähiohjaukseen ja täydennyskoulutuksen toteuttamiseen osallistuu myös muu kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatio. Perhehoitajille tarvittaessa järjestettävän ammatillisen työohjauksen organisoii perhehoidon koordinaattori.

1.4 Perhehoidon muodot

Perhehoito voi olla joko pitkä- tai lyhytaikaista perustuen yksilölliseen asiakassuunnitelmaan. Perhehoitoa voidaan toteuttaa myös osavuorokautisena perhehoitona, joko päivä- tai yöhoitona. Perhehoito tapahtuu perhehoitajan tai asiakkaan yksityiskodissa.

Pitkäaikainen perhehoito tarkoittaa jatkuvaa toistaiseksi voimassa olevaa ympärivuorokautista hoivaa ja huolenpitoa perhehoitajan kodissa. Se on ensisijainen vaihtoehto niille asiakkaille, jotka eivät tukitoimien avulla selviydy omassa kodissaan tai ovat siellä turvottomia. Pitkäaikainen perhehoito voi olla myös tilapäistä määräajan kestävää perhehoitoa (yli 14 vrk), jolloin perhehoitajalle maksetaan pitkäaikaisen perhehoidon mukainen hoitopalkkio ja kulukorvaus.

Lyhytaikainen perhehoito voi olla määräaikaista tai säännöllistä perhehoitoa. Se voi olla ennakkoon tiedettyä tai äkilliseen tarpeeseen perustuvaa tilapäishoitoa. Lyhytaikaista perhehoitoa voidaan käyttää omais- tai perhehoitajan vapaan järjestelyissä tai kuntouttavana jaksena esimerkiksi sairaalahoidon jälkeen. Sen tavoitteena on tukea asiakkaan kotona asumista sekä tukea omaisten jaksamista.

Osavuorokautinen perhehoito voi olla päivä- tai yöaikaista, ja se voi toimia vaihtoehtona niissä koti- tai omaishoidon tilanteissa, joissa ympärivuorokautisen perhehoidon järjestäminen ei ole tarpeellista tai tarkoituksenmukaista. Osavuorokautinen perhehoito voi olla kestoaltaan alle 6 h/vrk tai 6-10 h/vrk.

Perhehoito asiakkaan omassa kodissa mahdollistaa esimerkiksi omaishoitajan vapaan tilanteissa, joissa ikäihminen ei voi tai halua lähteä pois omasta kodistaan. Tällöin perhehoito on pääsääntöisesti lyhytaikaista tai osavuorokautista, jossa kiertävä perhehoitaja menee hoidettavan kotiin.

Perhehoitajan sijaistaminen on lyhytaikaista tai osavuorokautista perhehoitoa, jossa kiertävä perhehoitaja (sijaishoitaja) menee perhehoitajan kotiin hänen vapaapäiviensä ajaksi ja vastaa ikäihmisten hoivasta ja huolenpidosta.

Perhehoidon ja omaishoidon välinen ero. Omaishoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautinen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona ennakoivalmennuksen suorittaneen perhehoitajan toimesta. Perhehoidossa olevalta asiakkaalta peritään asiakasmaksu.

2 Perhehoitajan ja perhekodin hyväksyminen

2.1 Perhehoitaja

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka kunnan kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa sosiaalihuoltolain 25 §:ssä määriteltyä perhehoitoa omassa kodissaan tai hoidettavan kodissa. Perhehoitajaksi kunta voi hyväksyä henkilön, joka koulutuksensa, kokemuksensa ja/tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa (perhehoitolaki 2015, 6 §).

Perhehoitajana voi toimia henkilö, joka on saanut perhehoidon ennakoivalmennuksen ja hänellä on tehtävän vaatimat valmiudet ja voimavarat. Perhehoitajalta pyydetään tarvittaessa lääkärinlausunto (T-todistus) terveydentilasta. Perhehoidon koordinaattori vastaa ennakoivalmennuksen järjestämisestä.

Ikäihmisten perhehoitajan ennakoivalmennuksen tavoitteena on:

- Taata jokaiselle ikäihmiselle tasavertainen perhehoito hyvin valmentautuneen perhehoitajan avulla.
- Antaa ikäihmisten perhehoitajuutta harkitseville mahdollisuus saada ennalta riittävästi tietoa tehtävästä, jotta he voivat tehdä tietoon perustuvan päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä.
- Taata ikäihmiselle hyvä hoito ja huolenpito niin, että perhehoitajalla on riittävästi tietoja ja taitoja vastata ikäihmisen yksilöllisiin tarpeisiin ja tehdä yhteistyötä ikäihmistä koskevissa asioissa perhehoidossa olevan henkilön läheisten, kunnan ja muiden tahojen kanssa.

Onnistunut perhehoito edellyttää perhehoitajalta monia tietoja, taitoja ja ominaisuuksia, joita kutsutaan valmiuksiksi.

Ikäihmisten perhehoitajan viisi valmiutta:

- pitää huolta ikäihmisen hyvinvoinnista (hoivata)
- auttaa ja tukea ikäihmistä hänen omien voimavarojensa hyödyntämisessä ja toimintakyvyn ylläpitämisessä
- mahdollistaa ja tukea ikäihmisen ja hänen läheistensä yhteydenpitoa

- tehdä yhteistyötä ikäihmisen asioissa
- sitoutua perhehoitajan tehtävään

Ehdottomat esteet perhehoitoperheeksi ryhtymiselle:

- perheessä käytetään fyysisiä rajoitusmenetelmiä, jotka eivät ole asiakkaan edun mukaisia
- omassa perheessä on käynnissä aktiivinen lastensuojeluasiakkuus biologisten lasten kanssa
- fyysinen pitkäaikaissairaus, jonka ennustetaan aiheuttavan toimintakyvyn laskua
- päihde- tai mielenterveysongelma perheessä
- taloudelliset vaikeudet perheessä / pitkäaikainen toimeentulotuen asiakkuus
- joku perheenjäsenistä vastustaa perhehoitoperheeksi ryhtymistä
- perheen elämään ja arkeen erittäin voimakkaasti vaikuttava elämäkatsomus
- hylkäävä arvio ennakkovalmennuksesta

Kiertävällä perhehoitajalla tarkoitetaan ennakkovalmennuksen suorittanutta perhehoitajaa, joka toimii vakituisen perhehoitajan sijaisena tämän vapaapäivien aikana tai toimii perhehoitajana asiakkaan omassa kodissa.

2.2 Perhekoti

Perhekodilla tarkoitetaan perhehoitolaissa (263/2015) 3 § tarkoitettua kunnan hyväksymää yksityiskotia, jossa annetaan perhehoitoa. Kunta valvoo perhekodin toimintaa. Perhekotien hyväksymisen käsittelee isäntäkunnan perusturvalautakunta ja se menee tiedoksi muihin yhteistyökuntiin.

Nämä asiat on oltava kunnossa ennen perhekodin perustamista:

- Perhehoito perhekodissa vaatii kaikkien perheenjäsenten hyväksymisen ja siellä on myönteinen ilmapiiri.
- Perhekodin tulee olla rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan turvallinen:
 - Perhekodin turvallisuutta koskevista asioista toimitaan paikallisen pelastuslaitoksen ohjeen mukaisesti.
 - Perhekodissa tulee mahdollisimman hyvin huomioida esteettömyys.
- Perhekoti on annettavalle hoidolle tarkoituksenmukainen, kodikas ja viihtyisä.
- Perhekodin sijainti on asiakkaan tarvitsemien palvelujen ja läheisten yhteydenpidon kannalta hyvä.
- Perhehoitoon tulevalle henkilöllä tulee olla pääsääntöisesti oma huone, jonka hän voi halutessaan kalustaa ja sisustaa. Perhehoidossa olevalla henkilöllä on mahdollisuus käyttää kaikkia kodin yhteisiä tiloja sekä mahdollisuus yksityisyyteen.
- Perhehoidossa olevalla henkilöllä on perhekodissa tasa-arvoinen asema muiden perhekodin jäsenten kanssa.

2.3 Perhekodin koko

Perhekodissa voidaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina. Perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuutta henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on tehtävään soveltuva koulutus ja riittävä kokemus hoito- tai kasvatustehtävistä ja toinen on koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella so-piva perhehoitajaksi. (Perhehoitolaki 7 §).

Jos kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille, voi perhekodissa olla samanaikaisesti hoidettavana useampi henkilö. Lisäksi erityisestä syystä voidaan samanaikaisesti hoidettavien henkilöiden enimmäismäärästä poiketa. Erityisenä syynä pide-tään lähinnä tilannetta, jossa perhehoidossa samanaikaisesti hoidetaan vain täysi-ikäisiä henkilöitä, joiden keskinäinen kanssakäyminen ja perhehoitosijoituksen laatu yhdessä toi-mintakyvyn ja hoidon tarpeen kanssa tekevät mahdolliseksi poikkeamisen enimmäismää-rästä. Hoidettavien määrä on kuitenkin suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidetta-vien tarvitsemaan hoitoon sekä toiminnan luonteeseen. (Perhehoitolaki 9 §).

2.4 Kotiin annettava perhehoito

Kotiin annettavan perhehoidon tarkoituksena on tukea asiakkaan kotona asumista. Pal-velua voidaan myöntää lisänä kotihoidon palveluille tai korvaamaan niitä, jos se on asiak-kaan edun mukaista. Kotiin menevä perhehoitaja mahdollistaa omaishoitajan vapaan esi-merkiksi tilanteissa, joissa ikäihminen ei voi tai halua lähteä pois omasta kodistaan. Myös asiakkaan kotiutuessa esim. sairaalasta perhehoitaja voi olla tukena kotiutumisessa.

Kotiin annettavassa perhehoidossa tehdään kustakin jaksosta yksi toimeksiantosopimus tai aiesopimus, jossa rytmi (esim. 3 vrk/vk) on määriteltä. Aiesopimus on voimassa määrä-ajan ja palkkiot maksetaan toteutuneiden jaksojen perusteella, jotka perhehoitaja ilmoittaa sijoittavan kunnan perhehoidon vastuuyöntekijälle.

Perhehoitajan ollessa sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtävänsä, hänelle maksetaan hoitopalkkio sairauspäivärahan omavastuuajalta (sairastumispäivä + 9 seuraavaa arkipäivää sekä omavastuuajalle sattuvat viikonloput) ennalta sovitusta hoito-päivistä. Edellytyksenä omavastuuajan hoitopalkkion maksamiselle on toimiminen perhe-hoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairausloman alkua.

Mikäli kotiin annettavasta perhehoidosta sovittu jakso peruuntuu, se voidaan sopimalla siir-tää toiseen ajankohtaan. Jos perhehoito peruutetaan vähintään 3 vrk ennen sen alkamista, kunnalla ei ole maksuvelvoitetta. Jos perhehoitaja saa tiedon jakson peruuntumisesta alle 3 vuorokautta ennen jakson alkamista, perhehoitajalle maksetaan 100 % palkkio ennalta

sovitusta hoitopäivistä, kuitenkin enintään 3 seuraavalta vuorokaudelta, ellei tilalle ohjata toista asiakasta.

Perhehoitajalle kertyy vapaapäiviä 2 vrk niiltä kalenterikuukausilta, jona hän on toiminut perhehoitajana vähintään 14 vrk (perhehoitolaki 13 §). Vapaat kertyvät toimeksiantosopimuskohtaisesti ja vapaapäivät korvataan rahana.

Perhehoitajalle maksetaan matkakulut 0,44 euroa/kilometri (verohallinnon päätös 2021), jos hän lähtee perhehoidettavan kanssa yhdessä tai puolesta esim. kauppa-asioille. Korvattavat matkat on sovittava etukäteen.

3 Toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimuksessa perhehoitaja ja kunta sopivat hoitosuhteeseen liittyvät molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet. Toimeksiantosopimus tehdään jokaisen perhekotiin sijoitetun osalta erikseen ja se tehdään ennen perhehoitoon tulevan henkilön muuttoa perheeseen. Sopimuslomakkeena käytetään seudullista perhehoidon toimeksiantosopimuslomaketta kuntakohtaisilla yhteystiedoilla.

Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsopimuslain 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan. Sopimus tehdään yhteisessä sopimusneuvottelussa ja sen allekirjoittavat perhehoitaja ja kunnan vastuullinen viranhaltija kunnan hallinto- tai johtosäännön mukaan. Sopimus tarkistetaan tilanteen muuttuessa ja sitä ei voi muuttaa yksipuolisesti. Sopimuksessa viitataan päivämäärällä vahvistettuun toimintaohjeeseen, joka on sopimuksen liitteenä. Toimeksiantosopimusta tarkistetaan hoidon kestoa tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi sekä myös, kun sen tarkistamiseen muutoin on aihetta (perhehoitolaki 10 § 2 mom). Sopimus tehdään toistaiseksi tai määräajaksi sovitusta päivämäärästä alkaen.

Toimeksiantosopimuksen sisältö

- sopijapuolet
- perhehoidossa oleva henkilö(t), palveluista vastaava ja tarvittavat palvelut
- sopimuksen voimassaoloaika
- perhehoitajalle maksettava hoitopalkkio, kustannusten korvaus sekä palkkion saaja(t), niiden maksupäivät ja maksaminen hoidon keskeytyessä
- käynnistämiskorvaus
- muut yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaaminen
- perhehoitajan oikeus vapaaseen, vapaapäivien toteuttaminen sekä hoitopalkkion ja kustannusten korvaaminen vapaan ajalta
- hyvinvointi- ja terveystarkastusten järjestäminen
- perhehoitajalle nimetty vastuutyöntekijä sekä annettava tuki
- perhekodin hyväksyminen
- toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

- perhehoitajan velvoitteet ja oikeudet
- perhehoitajan vakuuttaminen
- yhteistyö kunnan ja perhehoitajan kesken sekä muut tarvittavat asiat
- liitteet ja allekirjoitukset

Sopimuksen allekirjoittavat molemmat puolisot, kun on tarkoitus, että he molemmat vastaavat perhehoidossa olevien asiakkaiden hyvinvoinnista.

Lyhytaikaisesta perhehoidosta voidaan tehdä määräajan tai toistaiseksi voimassa oleva aiesopimus, jossa rytmi (esim. 7 vrk/kk) on määritelty. Palkkiot maksetaan toteutuneiden jaksosten perusteella, jotka perhehoitaja ilmoittaa sijoittavan kunnan perhehoidon vastuutyöntekijälle (lomake). Lyhytaikaisen perhehoidon maksuista tarkemmin sivulla 16.

Kiertävälle perhehoitajalle tehdään kustakin jaksosta yksi toimeksiantosopimus, jossa on kaikki perhekodin asukkaat. Kiertävälle perhehoitajalle voidaan tehdä myös yksi aiesopimus/perhekoti, joka koskee kaikkia sijaistamisjakson aikana perhehoitajalle sijoitettuja henkilöitä. Sopimuslomakkeena käytetään seudullista kiertävien perhehoitajien lomaketta. Vakituisen perhehoitaja vastaa asukaskohtaisten tietojen välittämisestä kiertävälle perhehoitajalle (lomake).

Kiertävän / sijaisperhehoitajan toimeksiantosopimuksessa sovitaan (perhehoitolaki 14§):

- perhehoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrä ja suorittamisesta
- tarvittaessa perhehoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta
- sopimuksen voimassaolosta
- tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista

3.1 Toimeksiantosopimuksen koeaika, irtisanominen ja purkaminen

Toistaiseksi voimassa olevaan toimeksiantosopimukseen kirjataan kahden kuukauden koeaika, jonka aikana sopimus voidaan purkaa ilman irtisanomisaikaa. Tämän tarkoitus on varmistaa, että asiakas, omainen ja perhehoitaja sopeutuvat tilanteeseen ja sitoutuvat sopimuksen mukaiseen hoivaan perhekodissa. Asiakkaan pois siirtyminen sovitaan yhdessä osapuolten kesken ja palkkion ja kulukorvauksen maksut päättyvät hoivan päättyessä.

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomisesta seuraavan kahden kuukauden kuluttua. Irtisanominen voidaan tehdä suullisesti, mutta siitä toimitetaan myös kirjallinen tosite (seudullinen lomake). Ensimmäisessä hoitoa jatketaan perhekodissa vielä irtisanomisajan.

Jos perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, asiaan tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai ilman kohtuutonta vaivaa, sopimus voidaan purkaa välittömästi. (Perhehoitolaki 12 §.)

4 Perhehoidon palkkiot ja korvaukset

Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkiota ja kulukorvausta. Lisäksi perhehoitajalle maksetaan käynnistämiskorvausta tarpeen mukaan. Perhehoitajalle maksettavista hoitopalkkioista ja muista kustannuskorvauksista säädetään tarkemmin perhehoitolaissa. Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan jälkikäteen hoitoaikojen ja kunnan maksuaikataulujen mukaan.

4.1 Hoitopalkkion määräytyminen

Perhehoitajalla on oikeus saada hoitotyöstä palkkiota. Perhehoitolain 16 §:n mukaan hoitopalkkiota maksetaan perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa vähintään 826,90 € (1.1.2021 alkaen) ja hoitopalkkion määrä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Hoitopalkkion suuruus määritellään toimeksiantosopimuksessa ja sitä tarkistetaan tarvittaessa.

Perhehoidosta maksettava hoitopalkkio perustuu kunkin hoidossa olevan henkilön hoidon vaativuuteen ja sitovuuteen. Ikäihmisten hoidon vaativuus arvioidaan yksilöllisesti käyttäen apuna mm. toimintakykyä mittaavaa RAVA-indeksiä sekä muistitestiä (MMSE) ja tarvittaessa muita arviointimenetelmiä sekä yksilökohtaista harkintaa. Arvioinnista vastaa kunnan organisaatiossa sijoittamisesta päättävät asiantuntijatahot. Näiden lisäksi arvioinnissa huomioidaan, edellyttääkö alkava perhehoito perhehoitajalta erityisiä valmiuksia, kokemusta, asiantuntemusta tai ammattikoulutusta. Jos perhehoito vaatii erityisosaamista sairaudesta tms johtuvaa esimerkiksi diabetes, perhehoitaja perehdytetään sairauden vaatimiin tehtäviin. Hoitopalkkioon vaikuttaa myös se, edellyttääkö asiakkaan hoito perhehoitajan täysiaikaista kotona olemista. Hoitopalkkio on veronalaista tuloa.

Perhehoidosta maksettavat hoitopalkkiot:

	Palkkioluokka I ikäntyneet: RAVA < 2,5 (* tai MMSE > 16	Palkkioluokka II ikäntyneet: RAVA ≥ 2,5 (* tai MMSE ≤ 16
Pitkäaikainen perhehoito	1134,70 €/kk/hoidettava	1361,65 €/kk/hoidettava
Mahdollinen lisäosa	Erityisestä syystä hoitopalkkiota voidaan korottaa max. 50 %, kun hoidon ja huolenpidon tarve on pysyvästi ja merkittävästi suurempi kuin normaalisti. Esim. gluteenittomasta ruokavaliosta keliaatikoille aiheutuva lisätyö korottaa 5 % hoitopalkkiota	
Lyhytaikainen perhehoito	56,75 €/vrk/hoidettava	68,01 €/vrk/hoidettava
Osa-aikainen perhehoito	Alle 6 h 28,37 € 6-10 h 42,56 € yli 10 h 56,75 €	Alle 6 h 34,05 € 6-10 h 51,08 € yli 10 h 68,01 €
Kotiin annettava perhehoito	102,11 €/vrk/hoidettava	

Osavuorokautinen kotiin annettava perhehoito	osavrk alle 3 h	25,54 €
	osavrk alle 6 h	51,08 €
	osavrk 6-10 h	76,62 €
	yli 10 h	102,11 €

*) Mittareiden arvot ovat suuntaa-antavia: jokaisen asiakkaan hoidon vaativuuteen perustuva palkkio arvioidaan tilannekohtaisesti. Palkkioluokka II silloin, jos jompikumpi arvoista ylittyy/alittuu.

Lyhytaikaisten palkkion muuttaminen pitkäaikaiseksi (yli 14 vrk)

Yli 14 vrk kestävästä määräaikaisesta hoitajaksosta maksetaan perhehoitajalle pitkäaikaisen perhehoidon mukainen hoitopalkkio ja kulukorvaus. Mikäli lyhytaikaista perhehoidon jaksoa jatketaan hoidon katkeamatta uudella sopimuksella siten, että hoitajaksojen yhteen laskettu pituus ylittää 14 vrk, uuden sopimuksen palkkio määritellään pitkäaikaisen palkkion mukaiseksi.

4.2 Kulukorvaus

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta maksetaan kulukorvausta, jonka perusteena käytetään perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvia todellisia kustannuksia ja kunkin hoidossa olevan henkilön yksilöllisiä tarpeita. Perhehoitolaki oikeuttaa perhehoitajan saamaan vähintään laissa määritellyn kulukorvauksen. Lain mukaan kulukorvauksen määrä tarkistetaan kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti. Kulukorvauksen vähimmäismäärä on 424,16 €/kk (1.1.2021 alkaen, perhehoitolaki 17 §).

Perhehoidosta maksettava kulukorvaus:

Pitkäaikainen perhehoito	600,43 €/kk/hoidettava
Mahdollinen korotus	Perhehoidosta maksettavaa kulukorvausta voidaan korottaa esim. lääkärin toteamasta erityisruokavaliosta tai muista erityisistä kuluista johon tuen 1,80 €/vrk (54,75 €/kk)
Lyhytaikainen perhehoito	21,84 €/vrk/hoidettava
Osa-aikainen perhehoito	Osavuorokautisen perhehoidon kulukorvaus on 10,92 €/vrk
Kotiin annettava perhehoito	10,92/yrk jos yhdensuuntainen matka on yli 15 km. Erytisestä syystä kulukorvausta voidaan korottaa.

Toimeksiantosopimista tehtäessä on tarkkaan selvitettävä, mitkä kulut sisältyvät kulukorvaukseen ja mitä tarkoitetaan erityisten kustannusten korvaamisella. Perhehoitajalle erikseen korvattavista matkakuluista on aina sovittava kuntavastaavan tai koordinaattorin kanssa. Matkakorvaus on haettava 6 kk:n sisällä erillisellä lomakkeella.

Kulukorvaus kattaa perhehoitoperheessä olevan henkilön:

- ravintomenot

- tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset (kuten käsikauppalääkkeet), joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata
- pesuaineet, hygieniatuotteet (lukuun ottamatta vaippoja) ja kertakäyttökäsineet
- asumisesta aiheutuvat menot, kuten jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön kunnossapito, kodin puhtaanapito ja irtaimiston kuluminen
- vaatehuollosta aiheutuvat kustannukset
- omalla autolla ajettujen perhehoitoon kuuluvien ajojen matkakulut
- puhelinkulut
- vakuutukset
- kohtuulliset virkistystoiminnan kulut, kuitenkin niin, että pääsääntöisesti ikäihmisen virkistystoiminnan kulut perhehoidossa oleva henkilö maksaa omista varoistaan

Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa. Hän voi verotuksessa ilmoittaa saamansa kulukorvaukset verovähennyskelpoisina tulonhankkimiskuluina. Suositellaan, että perhehoitaja käy verovirastossa selvittämässä ennakonpidätysprosenttinsa.

4.3 Käynnistämiskorvaus

Lain mukaan uutta jatkuvaa perhehoitosijoitusta käynnistettäessä hoitajalle maksetaan hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista käynnistämiskorvausta, jonka enimmäismäärä on 3012,25 € (1.1.2021 alkaen) perhehoidossa olevaa henkilöä kohden. Käynnistämiskorvauksen määrää tarkistetaan kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin pisteluvun muutosta vastaavasti. Lyhytaikaisessa perhehoidossa käynnistämiskorvaus on harkinnanvarainen.

Käynnistämiskorvausta voidaan käyttää kahden vuoden kuluessa perhesijoituksen tapahtuttua. Hankinnoista sovitaan etukäteen kunnan perhehoidon vastuuhenkilön ja perhehoitajan kanssa toimeksiantosopimuksessa. Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla, esim. vammaisen henkilön tarvitsemat asunnon muutostyöt tai apuvälineet tulee ensisijaisesti hankkia vammaispalveluna tai lääkinnällisenä kuntoutuksena.

Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa sijoitusvaiheessa hoidon ja perhekodin käynnistämisen kannalta välttämättömät uuden perhehoidossa olevan henkilön henkilökohtaiset ja yhteiseen talouteen liittyvät hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla mm. asuntoon kohdistuvat pienet korjaus- ja muutostyöt, kalustaminen sekä seniorisänky, hygieniapatja ja vuodevaatteet.

Käynnistyskorvauksella maksetuista hankinnoista täytetään seudullisen lomake, jonka molemmat osapuolet allekirjoittavat. Käynnistyskorvauksella tehdyt hankinnat ovat asiakkaan kotikunnan omaisuutta. Poistoaika on neljä vuotta siten, että kunakin vuonna poistuu neljäsosa (25 %) hankinnan arvosta. Mikäli perhehoito lakkaa lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan sopia kunnan hankintatoimen kanssa osan takaisinmaksusta, esim. pyytämällä

perhehoitajalta ostotarjous, tai välineet palautetaan sijoittaneelle kunnalle. Näihin hankintoihin eivät kuulu kulutustavarat, joiden käyttöikä on 1-3 vuotta.

4.4 Maksut perhehoitoperheessä keskeytyksen ajalta

Perhehoitajan sairastuessa

Perhehoitajan ollessa sairauden vuoksi kykenemätön hoitamaan tehtävänsä, hän ilmoittaa asiasta välittömästi asiakkaan palveluista vastaavalle ja perhehoidon vastuutyöntekijälle sekä toimittaa sairauslomatodistuksen. Perhehoitaja huolehtii tarvittaessa myös asiakaspe-ruutuksista.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa sairausloman ajan sijaishoidon järjestämisestä sovitaan yhteistyössä perhehoitajan ja perhehoidon koordinaattorin tai kuntavastaavan kanssa. Sairastuneen perhehoitajan sijaisena voi toimia esimerkiksi kiertävä perhehoitaja tai hoidettavat sijoitetaan muuhun lyhytaikaiseen hoitoon. Jos sijaista ei tarvita, niin sairastuneen perhehoitajan palkkiot voidaan maksaa puolisolle. Jos sairausloma-ajan sijaisuus jaetaan usean sijaisen kesken tai sijaisuus on osan vuorokautta, hoitopalkkiot tulee jakaa sijaisten kesken. (esim. ½ vrk-palkkio/sijainen). Sijaistiedot tulee toimittaa kuntiin palkkioiden maksua varten.

Sairausloman ajalta perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio sairauspäivärahan omavastuuajalta, eli sairastumispäivältä ja yhdeksältä sitä lähinnä seuraavalta arkipäivältä (sairausvakuutuslaki 1224/2004, 8 luku 7 §). Perhehoitaja on oikeutettu saamaan sairauspäivärahaa omavastuuajan jälkeen verotettavien tulojensa perusteella laskettavan sairausvakuutuspäivärahan suuruisena (sairausvakuutuslaki 1963, 1 §). Kulukorvauksesta vähennetään 50 %, jos perhehoitoon sijoitettu henkilö siirretään muualle hoitoon 14 vrk ylittäväksi ajaksi. Edellytyksenä omavastuuajan palkkion maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairausloman alkua.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa sairausloma-ajan poikkeusjärjestelyistä tulee sopia perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa esim. perhehoidettavan hoitojaksoista uudelleen. Jos perhekotiin tarvitaan sijaista, toimitaan kuten pitkäaikaisessa perhehoidossa.

Keskeytys perhehoitajasta riippumattomasta syystä

Jos perhehoito vakituisen hoidettavan osalta keskeytyy hoitajasta riippumattomasta syystä, kuten hoidettavan sairaalahoito tai vierailu omaisten luona, maksetaan perhehoitajalle koko hoitopalkkio ja kulukorvaukset 30 vrk ajan/kalenterivuosi. Sen jälkeen maksetaan 100 % hoitopalkkio ja 50 % kulukorvauksesta 30 vrk/kalenterivuosi. Eli yhteensä 60 vrk/kalenterivuosi (2 kk), ellei tilalle sijoiteta toista hoidettavaa. Tällöin perhehoitajan edellytetään pitävän yhteyttä hoidettavaan ja olevan yhteistyössä hoitopaikan kanssa. Hoidettavan tulo- ja lähtöpäivää ei lasketa poissaolopäiviksi.

Mikäli lyhytaikainen tai osavuorokautinen jakso peruuntuu, se voidaan sopimalla siirtää toiseen ajankohtaan, jolloin perhehoitajalle maksetaan toteutuneiden jaksoiden palkkiot ja

kulukorvaukset. Jos perhehoitaja saa tiedon sovitun jakson peruuntumisesta vähintään 3 vuorokautta ennen jakson alkamista, perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota eikä kulukorvausta. Jos perhehoitaja saa tiedon jakson peruuntumisesta alle 3 vuorokautta ennen jakson alkamista, perhehoitajalle maksetaan 100 % palkkio ja 50 % kulukorvauksesta suunnitellun jakson mukaisesti, kuitenkin enintään 3 vuorokaudelta, ellei tilalle sijoiteta toista asukasta. Jakson keskeytyessä maksetaan 100 % palkkio ja 50 % kulukorvauksesta jakson loppuun, kuitenkin enintään 7 vuorokaudelta, ellei tilalle sijoiteta toista asukasta.

Jos perhekodissa on sijainen, niin hänelle ei korvata mahdollisia asiakasperuutuksia tai keskeytyksiä eikä sairausloman ajan palkkioita sijaisuuden ajalta. Sijaiselle maksetaan palkkiot toteutuneiden jaksojen mukaan.

4.5 Perhehoitajan vapaapäivät

Perhehoitolain mukaan perhehoitajalle tulee järjestää mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on 2 vrk kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vrk perhehoitajana (perhehoitolaki 13 §). Seudullisesti on sovittu, että kokoaikaisessa, keskeytymättömässä perhehoidossa perhehoitajalle kertyy vapaata 3,5 kalenteripäivää kuukaudessa, jotka pidetään kokonaisina vuorokausina, yhteensä 42 kalenteripäivää vuodessa. Lähtö- tai paluupäivä eivät kuluta vapaapäiviä muutoin, kuin lyhyissä 1-4 päivän mittaisessa vapaassa. Esim: jos perhehoitaja pitää 4 vrk vapaata, lähtöpäivä ei kuluta vapaata, mutta paluupäivä kuluttaa yhden vapaapäivän, eli vapaapäiviä kuluu 3. Vapaiden kertymäkausi on kalenterivuosi ja vapaat voi pitää joko heti niiden kerryttyä tai viimeistään seuraavan kalenterivuoden loppuun mennessä. Pitämättömiä vapaapäiviä ei korvata rahana. Poikkeuksellisesti, mikäli vapaapäivien pitäminen ei ole mahdollista, voidaan perhehoidon päättyessä maksaa pitämättömistä vapaista rahallinen korvaus, joka on maksimissaan yhden kuukauden hoitopalkkion suuruinen.

Perhehoitajan on ilmoitettava sekä kuntavastaavalle että koordinaattorille vapaansa vähintään kuukautta ennen vapaan alkamista. Erityistilanteissa ilmoittamisveloitteesta voidaan joustaa.

Pitkäaikaisen keskeytymättömän perhehoidon perhehoitaja saa vapaansa ajalta täyden hoitopalkkion ja 50 % kulukorvauksesta, jos hoidettava on sijoitettuna muualle. Jos perhehoitajalle tulee sijainen perhekotiin, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus täytenä.

Perhehoitajan vapaa tulee järjestää kaikkien sellaisten pitkäaikaisten osalta yhtä aikaa, joilla on toistaiseksi voimassa oleva sopimus ja perhehoitajalle maksetaan vapaan ajalta vain pitkäaikaisista hoidettavista palkkiot. Esim. jos vapaan aikana perhekodissa on intervalliasukas, palkkio maksetaan vain sijaiselle. Kulukorvaukset maksetaan perhehoitajalle toteutuneen jakson mukaan.

Perhehoidon koordinaattori järjestää yhteistyössä perhehoitajan ja kunnan vanhus- ja vammaistyön organisaation kanssa perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon perhehoitajan vapaan ajaksi. Hoidon järjestämisessä otetaan huomioon perhehoidossa olevan henkilön ja hänen läheistensä toiveet. Perhehoitajan kotiin voidaan järjestää sijaishoitaja, tai perhekodin asukkaat voidaan siirtää toiseen perhekotiin vapaan ajaksi. Sijoittavat kunnat sopivat keskenään käytännön järjestelyistä, kuten perhehoidettavan kuljetuksista.

Kun perhehoitajalle järjestetään sijainen pitkäaikaisessa perhehoidossa, perhehoitajalta kuuluu vapaapäivä. Jos perhehoitaja järjestää itselleen vapaata oman läheisverkostonsa (perheenjäsenet ja muut läheiset) avulla, sijaisella tulee olla kunnan hyväksyntä. Mikäli näin järjestetty vapaa kestää yli vuorokauden, perhehoitajan tulee ilmoittaa asiasta etukäteen kuntavastaavalle ja/tai koordinaattorille. Tämä vapaa ei kuluta hänen edellä kuvattua oikeuttaan vapaisiin ja perhehoitaja vastaa itse sijaiskuluista.

Jos perhehoitaja haluaa pitää enemmän vapaata kuin tässä toimintaohjeessa on sovittu, hän voi sopia koordinaattorin kanssa palkkiottomasta vapaasta kiertävän perhehoitajan avulla. Perhehoitajan on kuitenkin ensin käytettävä kertyneet vapaat. Tällöin perhehoitajan palkkio katkaistaan vapaan ajalta ja maksetaan sellaisenaan sijaiselle – ei lyhytaikaisilla palkkioilla, niin kuin muut sijaisen palkkiot.

Kiertävän perhehoitajan tai **sijaisperhekodin perhehoitajan** hoitopalkkiot määritellään toimeksiantosopimuksessa. Hoitopalkkio sijaisuusajalta maksetaan lyhytaikaisen perhehoidon palkkioiden mukaisesti, jos sijaisuus on enintään 21 vrk. Yli 21 vrk kestävästä sijaisuusjaksosta maksetaan pitkäaikaisen perhehoidon mukainen palkkio eli osakuukaudelta tulee laskea kalenteripäivien suhteessa. Jos vapaan sijaisuus jaetaan usean sijaisen kesken, vaihtopäivältä maksetaan kuitenkin vain yhden vuorokauden palkkio (esim. ½ vrk-palkkio/sijainen), ei molemmille sijaisille lähtö- ja tulopäivältä täytenä.

Mikäli perhekodissa on yli 4 asukasta, niin kiertävä perhehoitaja voi toimia sijaisena enintään 7 vrk. Tästä yli menevien jaksojen yhteydessä on tapauskohtaisesti järjestettävä lisäapua sijaiselle tai sijaisuus tulee jakaa usean sijaisen kesken. Tällöin myös palkkiot tulee jakaa sijaisten kesken.

Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyy vapaata 2 vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella perhehoitajana vähintään 14 vuorokautta. Vapaata kertyy 3,5 vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella perhehoitajana vähintään 21 vuorokautta.

Perhehoitajalle kertyneet vapaapäivät korvataan rahana hoitopalkkion maksun yhteydessä, ellei perhehoitaja ole pitänyt vapaata jakson aikana. Maksuperusteena asiakkaan maksuluokan mukainen lyhytaikainen tai osavuorokautinen perhehoidon palkkio. Tarvittaessa lasketaan keskiansio, esim jos asiakas on ollut kalenterikuukauden aikana sekä osavrk että lyhytaikaisella.

Ainoastaan lyhytaikaista tai osavuorokautista perhehoitoa tekevien perhekotien perhehoitajille kertyy 2 vuorokautta vapaata kutakin kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut yhteenlaskettujen toimeksiantosopimusten perusteella perhehoitajana vähintään 14 vrk ja 3,5 vuorokautta vapaata kutakin kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut yhteenlaskettujen toimeksiantosopimuksen perusteella perhehoitajana vähintään 21 vuorokautta. Vapaapäiväkorvaus (joko 2 vrk tai 3,5 vrk) on yhden hoitopäivän hoitopalkkion suuruinen. Jos perhekotiin on sijoitettu henkilöitä useammasta kunnasta saman kalenterikuukauden aikana, vapaakorvaus jaetaan sijoittavien kuntien käyttämien jaksojen suhteessa.

4.6 Maksut perhehoidon päättyessä

Mikäli pitkäaikainen perhehoito päättyy irtisanomisaikana, perhehoitajalle maksetaan jäljelle jäävältä irtisanomisajalta 100 % hoitopalkkio (ilman korotuksia) ja 20 % kulukorvauksesta ellei tilalle sijoiteta toista asukasta. Mikäli perhehoitaja pitää henkilökohtaista palkkiotonta vapaata asukkaan irtisanomisajalla, hänelle ei makseta kyseiseltä ajalta irtisanomisajan palkkiota vaan irtisanomisaikaa pidennetään vastaavan ajan. Irtisanomisajan maksut päättyvät, mikäli tilalle sijoitetaan toinen perhehoitoon sopiva asukas. Jos tilalle sijoitetaan määräaikainen asukas, maksut päättyvät jakson ajaksi.

Mikäli perhehoito päättyy koeaikana tai toimeksiantosopimukseen purkamiseen, maksut päättyvät asukkaan siirtyessä pois perhekodista.

Jos pitkäaikainen perhehoidettava kuolee, irtisanomisaika alkaa kuolinpäivästä.

5 Perhehoitajan asema

Perhehoitajan oikeuksista ja hänen asemaansa koskevista asioista säädetään perhehoito-laissa ja niistä sovitaan lähemmin toimeksiantosopimuksessa.

5.1 Perhehoitajan eläketurva

Perhehoitajan eläketurva määräytyy aina peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus määräytyy hoitopalkkion mukaan. Perhehoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa (82/2016). Eläkkeelle siirtymisestä on perhehoitajan tiedotettava perhehoidon koordinaattorille hyvissä ajoin, vähintään kaksi kuukautta etukäteen.

5.2 Perhehoitajan ja perhekodin vakuutukset

Perhehoitajalla on lakisääteinen tapaturmavakuutusurva (työtapaturma- ja ammattitautilaki 459/2015, perhehoitolaki 20 §). Kunta on vakuuttanut perhehoitajat työssä tapahtuvan tapaturman varalta.

Perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamiin vahinkoihin ei asiakkaan kotikunnalla ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa vakuutusta. Vahingon sattuessa asia selvitetään yhdessä perhehoitajan ja kunnan kanssa. On suositeltavaa, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen ja varmistaa kiinteistövakuutuksensa tason ja omavastuun määrän.

Perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamaan vahinkoon käytetään ensisijaisesti asiakkaan omaa vakuutusta ja toissijaisesti perhekodin kiinteistö- ja kotivakuutusta. Perhekodin tulee olla myös sillä tavalla turvallinen, ettei asukas voi helposti aiheuttaa vahinkoa esim. arvokkaalle irtaimistolle.

5.3 Perhehoitajan valmennus, täydennyskoulutus ja työnohjaus

Rekrytointitilaisuuksia ja valmennusta järjestetään tarpeen mukaan, ja niistä vastaa perhehoidon koordinaattori. Ennakkovalmennusten kustannukset kuuluvat seudullisen perhehoidon budjettiin.

Täydennyskoulutukseen sovelletaan kunnan noudattamia periaatteita sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta annettujen lakien mukaisesti.

Perhehoitajat osallistuvat Perhehoitoliiton järjestämiin ikäihmisten perhehoitajien koulutuspäiviin. Kunnat ilmoittavat koordinaattorille henkilöstölleen järjestettävistä koulutuspäivistä, joihin perhehoitajat voivat tarpeidensa mukaan osallistua. Osallistumis- ja sijaiskustannukset sisältyvät seudullisen perhehoidon budjettiin. Perhehoitajien koulutustarpeet arvioidaan yhdessä koordinaattorin kanssa käytävän vuosittaisen kehityskeskustelun avulla.

Vertaisryhmätoiminta, mentorointi, yhteiset tapaamiset ja työnohjaus

Perhehoitajat kohtaavat tehtävässään monia haasteellisia ja vaikeita asioita. Vertaisryhmässä kokemusten ja tunteiden jakaminen toisten samaa työtä tekevien kanssa helpottaa joskus vaikeilta tuntuissa perhehoidon tilanteissa ja ehkäisee uupumista. Koordinaattori organisoi perhehoidon vertaisryhmän tapaamiset. Vertaisryhmätapaamiset voivat olla myös itseohjautuvia. Tapaamiset ovat perhehoitajan työaikaa. Sijaisjärjestelyistä vastaa koordinaattori yhdessä perhehoitajan kanssa ja kustannukset sisältyvät seudullisen yhteistyön budjettiin.

Yksi vertaistuen muoto on mentorointi. Se tarkoittaa kokeneen, mentorikoulutuksen saaneen perhehoitajan antamaa vertaisasiantuntija-apua aloittelevalle tai haasteellisessa tilanteessa olevalle perhehoitajalle. Koordinaattori järjestää mentoritapaamisia jokaiselle

aloittavalle perhehoitajalle arvioimansa tarpeen mukaisesti sekä jo toimivalle perhehoitajalle hänen omasta pyynnöstään tai ohjattuna havaitun tarpeen mukaan. Mentoroinnin kustannukset sisältyvät seudullisen perhehoidon budjettiin.

Koordinaattori järjestää perhehoitajien yhteisiä tapaamisia säännöllisesti vuosittain. Yhteisissä tapaamisissa käsitellään perhehoidon ajankohtaisia asioita, joissa voi olla mukana tarvittaessa asiantuntijoita.

Perhehoitajalla on mahdollisuus tarvittaessa saada työnohjausta. Koordinaattori organisoii työnohjauksen ja sen kustannukset sisältyvät seudullisen yhteistyön budjettiin. Perhehoidon koordinaattori hoitaa sijaisjärjestelyt yhdessä perhehoitajan kanssa.

5.4 Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Päätoimiselle perhehoitajalle järjestetään mahdollisuus maksuttomaan hyvinvointi- ja terveystarkastukseen vähintään joka toinen vuosi (Perhehoitolaki 15a §). Terveystarkastus toteutetaan pääsääntöisesti siinä kunnassa, jossa perhekoti sijaitsee. Jos kunta, jossa perhekoti sijaitsee, ei kuulu seudulliseen perhehoitoon, päätoimisille perhehoitajille järjestetään terveystarkastus siinä kunnassa, jonka käytössä on suurin osa perhehoidon asukaspaikoista. Hyvinvointi- ja terveystarkastukset ovat perhehoitajalle vapaaehtoisia.

5.5 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus sekä tietojen saanti

Perhehoitajalla on elinikäinen vaitiolovelvollisuus (laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000 15 §), mikä tarkoittaa sitä, että asiakasta koskevia salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille myöskään siltä osin kuin ne koskevat muita kuin asiakasta itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi eikä toisen vahingoksi. Salassa pidettävistä tiedoista voi antaa tietoa sivullisille henkilön omalla ja/tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella. Edustajalla on laillinen oikeus saada tietoja.

Perhehoitajalla on oikeus saada sellaiset hoidettavaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä hoidon toteuttamiseksi (asiakaslaki 17 §). Sijoittava kunta toimittaa perhehoitajalle ne asiakkaan tiedot, joita tarvitaan turvallisen hoidon toteuttamiseksi ja seurannan turvaamiseksi (lomake). Vähimmillään ne ovat henkilötiedot, omaisen yhteystiedot, diagnoosit, lääkehoito, allergiat, ruokavaliot ja muut vastaavat riskitekijät, määrätty seuranta (paino, laboratoriotulokset), perhehoitoon ohjaamisen perusteet (esim. kotona pärjäämättömyys), tämänhetkisen toimintakyvyn kuvaus, tehtyjen toimintakykyarviointien tulokset (RaVa, MMSE ym.) sekä mahdollinen elvytyskielto.

Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot säilytetään asianmukaisesti lukitussa paikassa. Salassa pidettävät asiakirjat palautetaan perhehoidon päättyessä kuntaan.

6 Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiat

6.1 Perhehoidon asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelma

Sijoittava kunta vastaa siitä, että pitkäaikaiseen perhehoitoon sijoitetulle ikäihmiselle tehdään perhehoidon hoito- ja palvelusuunnitelma. Suunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään vuoden välein. Hoito- ja palvelusuunnitelma tehdään ja tarkistetaan yhteistyössä kunnan, perhehoidossa olevan henkilön ja hänen lähiomaistensa, perhehoitajan sekä tarvittavien muiden ikäihmisen hoitoon osallistuvien henkilöiden kanssa. Tarvittaessa koordinaattori voi osallistua hoitokokoukseen. Hoito- ja palvelusuunnitelma tehdään kuukauden sisällä sijoituksesta pitkäaikaisille asukkaille. Lyhyt- ja osa-aikaisten perhehoidon palvelut ovat osa asiakkaan muuta hoito- ja palvelusuunnitelmaa, esim omaishoidon asiakkaat.

Hoito- ja palvelusuunnitelmassa sovitaan siitä, miten tarvittavat palvelut järjestetään. Lain mukaan sijoittava kunta vastaa siitä, että hoidettava saa tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka järjestetään perhehoidon sijaintikunnan toimesta (perhehoitolaki 22 §). Perhehoidossa asuva ikäihminen katsotaan kotona asuvaksi ja hän on oikeutettu samoihin avohuollon palveluihin, kuin omassa kodissa asuva ikäihminen.

6.2 Lääkehoito

Perhehoidon lääkehoitosuunnitelma tulee sisällyttää kotihoidon lääkehoitosuunnitelmaan perhehoidon erityispiirteet huomioiden.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa ikäihmisen lääkkeiden jakaminen toteutetaan ensisijaisesti annosjakeluna apteekissa (Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisu, dnro 809/4/11, lääkkeiden annosjakelusta avohoidossa). Mikäli annosjakelu ei ole mahdollinen, kotihoito jakaa lääkkeet. Lyhytaikaisessa perhehoidossa ikäihmisellä tulee olla mukana perhekotiin tultessa ajantasainen lääkelista ja lääkkeiden tulee olla jaeltuina dosetteihin tai annospusseihin perhehoitojakson ajaksi.

Perhehoitaja, jolla on tehtävään soveltuva koulutus ja voimassa oleva lääkehoitolupa, voi jakaa ja antaa lääkkeitä luonnollista tietä sekä toteuttaa luonnollista tietä annettavaa PKV-lääkehoitoa. Mikäli lääkehoitolupaa ei ole tai se on vanhentunut, perhehoitajan tulee varmistaa osaamisensa osallistumalla lääkehoidon täydennyskoulutukseen tai suorittamalla lääkehoidon verkkotentti. Perhehoidossa lääkkeet tulee säilyttää lukitussa kaapissa.

6.3 Perhehoidon asiakasmaksu

Pitkäaikaisen perhehoidon maksu määräytyy maksukyvyn mukaan siten, että se on korkeintaan 85 % asiakkaan nettotuloista. Tuloista vähennetään lääkärin määräämät lääkekulut (enintään vuosiomavastuun suuruisena) sekä mahdollinen edunvalvojan palkkio. Ikäihmisen henkilökohtaisiin menoihin tulee jäädä vähintään 164 € kuukaudessa.

Asiakasmaksu sisältää asumisen, ateriat, hoidon ja huolenpidon sekä välttämättömät terveydenhuollon palvelut (kotisairaanhoidon käynnit, perusterveydenhuollon lääkärikäynnit, akuutin hammashoidon ja mahdolliset ambulanssikyydit). Lääkkeet, erikoislääkärikäynnit, silmälasit, hammasproteesit ja muut henkilökohtaiset kulut asiakas kustantaa itse käyttövästään. Mikäli yksittäinen, tärkeäksi katsottu kustannus ylittää asiakkaan varallisuuden, on asiakkaan mahdollista hakea asiakasmaksun alennusta ko. kuukaudelle.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevalta asiakkaalta ei peritä päällekkäin muita avohoidon palvelumaksuja, kuten kotihoidon maksut ja mahdollisen sairaalahoidon ajalta perhehoidon maksu keskeytetään ja sairaala laskuttaa kyseisen hoitojakson.

Lyhytaikaisesta perhehoidosta peritään 28,40 €/vrk. Mikäli lyhytaikaista perhehoitoa järjestetään omaishoitajan vapaan ajaksi, peritään hoidosta asiakkaalta 11,40 €/vrk (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 6 b §). Asiakas maksaa omat terveydenhuoltoimensa, kuten sairaalahoidon, reseptilääkkeet, ambulanssikyydit jne.

Kotiin annettavasta perhehoidosta perittävä asiakasmaksu määräytyy käynnin pituuden ja sijoittavan kunnan asiakasmaksukäytäntöjen mukaisesti. Asiakasmaksu Jos kotiin annettava perhehoito kestää yli 10 tuntia, peritään vuorokausimaksu (28,40 €).

Osavuorokautisesta perhehoidosta perhekodissa peritään sijoittavan kunnan asiakasmaksujen mukainen päivätoiminnan maksu. Kuljetukset järjestetään kunnan käytäntöjen mukaisesti.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n mukaan asiakasmaksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista.

6.4 Perhehoidossa olevan henkilön kuljetukset

Kelan korvaamia taksikyytejä ovat muun muassa matkat sairaalaan, terveyskeskukseen tai kuntoutukseen. Pitkäaikaisen perhehoidon kela- ja ambulanssikuljetuksien omavastuuosuudet maksaa sijoittava kunta mikäli asiakasmaksu määräytyy kohdan 6.2 mukaisesti.

Perhehoitajan lakisääteisistä vapaista johtuvat kuljetukset, esimerkiksi asukkaan kuljetus toiseen perhekotiin loman ajaksi, korvataan kokonaisuudessaan. Perhehoitajan on sovittava taksikuskin kanssa laskutuskäytännöistä.

Muista matkoista, kuten matkat intervallijaksoille, kotilomat tai virkistys- ja asiointimatkat sovitetaan erikseen asukkaan kotikunnan, perhehoitajan ja omaisten kanssa.

6.5 Perhehoidossa olevan henkilön yksityis- ja käyttövarat

Perhehoidossa olevan henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen, omaiselle tai hänen edunvalvojalleen. Perhehoitajan tulee neuvotella asiakkaan varojen käyttöä koskevista periaatteista edunvalvojan ja koordinaattorin kanssa.

Pitkäaikainen perhehoidon asukas tarvitsee perhehoidossa käyttövarojen esimerkiksi jalkahoitajan, parturi-kampaajan tms. käyntiin, taksimatkojen omavastuuosuuksiin, erikseen sovittaviin virkistystapahtumiin tai muihin omiin hankintoihin, esim. vaatehankintoihin, joista perhehoitaja sopii omaisen tai edunvalvojan kanssa.

Pitkäaikaisen perhehoidon asiakkaan perhehoitokodissa olevasta irtaimesta omaisuudesta on pidettävä omaisuusluettelo. Luettelo laaditaan perhehoidon alkaessa ja perhehoitaja päivittää sitä yhdessä edunvalvojan tai koordinaattorin kanssa.

Perhehoidossa olevalle henkilölle haetaan edunvalvoja, mikäli asiaa ei ole omaisten toimesta järjestetty. Perhehoitaja ei voi toimia perhehoidossa olevan henkilön edunvalvojana tai yksityisvarojen hoitajana.

7 Perhehoidon valvonta

Vastuu perhehoidon valvonnasta ja lähiohjauksesta on asiakkaan kotikunnalla. Jokaisella perhehoitajalla on tiedossa kuntien yhteisen perhehoidon koordinaattorin yhteystiedot ja yhteistyötä tekevien avainhenkilöiden yhteystiedot.

Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta vastuutyöntekijän yhteydenpito, toimiva yhteistyö sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ovat ratkaisevan tärkeitä. Yhteistyön ja tuen toimiessa myös perhehoidon arviointi ja valvonta voivat toteutua tarkoitetulla tavalla. Perhehoidon valvonnan painopisteenä on perhehoidon riittävän tuen järjestäminen, jotta puutteiden tai epäkohtien ilmaantuminen pystytään ehkäisemään ennalta tai niihin voidaan puuttua varhaisessa vaiheessa. (STM 2017:25 Perhehoitolain toimeenpanon tuki.)

Toimeksiantosuhteisen perhehoidon ennakoivaa valvontaa ovat perhehoitajalle annettu ohjaus ja tuki sekä perhehoidon seuraaminen ja perhehoidolle asetettujen tavoitteiden arviointi yhteistyössä perhehoitajan kanssa.

Perhehoitajan kotiin tehdään säännöllisiä ohjaus-, tuki- ja valvontakäyntejä koordinaattorin ja asiakkaan kotikunnan edustajan toimesta vähintään kerran vuodessa. Käynneillä voidaan

päivittää toimeksiantosopimusta ja asiakkaan asiakassuunnitelma, mikäli asiakkaan hoitoisuus on muuttunut sekä järjestää asiakkaan tarpeiden mukaiset palvelut. Perhehoidon koordinaattorin ohjauksikäynneillä huomioidaan perhehoitajan työssä jaksamisen tuki ja täydennuskoulutustarpeet.

Asiakkaan oikeuden toteutumista hyvään, asiakassuunnitelman mukaiseen perhehoitoon ja kohteluun seurataan säännöllisesti. Perhehoidossa olevilta sekä heidän läheisiltään kerätään kirjallisesti palautetta vuosittain.

8 Asiakkaan valitus- ja vaikutusmahdollisuudet

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun. Asiakkaalla on oikeus tehdä saamastaan hoivasta ja huolenpidosta sekä kohtelusta valitus sosiaalihuollon viranhaltijalle. Jos asiakas on tyytymätön saamaansa hoivaan- ja huolenpitoon tai kohteluun, hän voi pyytää oman kotikuntansa sosiaaliasiamiestä toimimaan sovittelijana, joka seuraa asiakkaiden oikeuksia ja asemaa. Asiakasta on neuvottava valituksen tekemisessä. Valitukseen pitää vastata 1-4 viikon aikana. Asiakkaalla on oikeus hakea muutosta päätöksiin sekä kannella asiastaan sosiaalihuoltoa valvoville viranomaisille. Ennen näitä toimenpiteitä on hyvä keskustella asiasta joko perhehoitajan tai kunnan perhehoidosta vastaavan henkilön kanssa.

Perhehoitajalla on ilmoitusvelvollisuus havaitsemistaan perhehoidossa olevan ikäihmisen sosiaalihuollon toteutumiseen liittyvistä epäkohdista (sosiaalihuoltolaki 48§).

9 Asiakkaan kuolema perhehoitokodissa

Perhehoitajalla tulee olla tieto asukkaan mahdollisesta elvytyskiellosta, jonka mukaisesti hän toimii.

Jos asiakas kuolee perhehoitokodissa, perhehoitaja soittaa hätänumeroon 112 ja pyytää, että puhelu yhdistetään poliisille. Perhehoitaja ilmoittaa asiakkaan kuoleman epäilystä ensin poliisille. Poliisityöpari tulee perhehoitajan kotiin ja toteaa asiakkaan kuoleman. Samalla suljetaan pois mahdollinen rikosepäily. Tämän jälkeen vainaja siirretään lähimpään terveyskeskukseen, jossa lääkäri vahvistaa kuoleman.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa asiasta omaisille ja kuntaan. Kunnasta otetaan yhteyttä asiakkaan omaisiin ja keskustellaan heidän kanssaan. Perhehoidon koordinaattori järjestää perhehoitajalle tarvittavan tuen asiakkaan kuoleman johdosta. Perhehoidossa voidaan järjestää muistotilaisuus mahdollisesti yhteistyössä seurakunnan kanssa.

Seudullisen perhehoidon yhteystiedot:

Perhehoidon koordinaattori

Marja-Leena Kavasto
marja-leena.kavasto@aura.fi
puh: 044 422 4425

Euran kunta

Johtava sosiaalityöntekijä
Henna-Riikka Seppälä
henna-riikka.seppala@aura.fi
puh: 044 422 4385

Euran kunta

Perhehoidon yhteyshenkilö
Eija-Riitta Jakonen
eija-riitta.jakonen@aura.fi
puh: 044 422 4272

Huittisten kaupunki

Omais- ja perhehoidon avopalveluohjaaja
Heli Ruohola
heli.ruohola@huittinen.fi
puh: 044 773 0246

Huittisten kaupunki

Omais- ja perhehoidon yhteyshenkilö
Anu Kärki
anu.karki@huittinen.fi
puh: 044 773 0214

Kessote

Asumispalvelupäällikkö
Jaana Tuokkola
jaana.tuokkola@kessote.fi
puh: 044 312 4327

Kessoten yhteyshenkilöt
Hanna Leskinen (Eurajoki)
hanna.leskinen@kessote.fi
puh: 044 312 4319

Tanja Laine (Harjavalta)
tanja.laine@kessote.fi
puh: 044 432 5527

Johanna Mäntylä (Kokemäki)
johanna.mantyla@kessote.fi
puh: 040 488 3913

Suvituulia Koivu (Nakkila)
suvituulia.koivu@kessote.fi
puh: 044 747 5976

Rauman kaupunki

Palvelupäällikkö
Arja Kumpulainen
arja.kumpulainen@rauma.fi
puh: 044 793 5258

Rauman kaupunki

Perhehoidon yhteyshenkilö
Marianne Nurmi
marianne.nurmi@rauma.fi
puh: 050 2315

Säkylän kunta

Perhehoidon yhteyshenkilö
Kalevi Suhonen
kalevi.suhonen@sakyla.fi
puh: 050 542 4031